

Nr 12.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 6 kap. 9 § rättegångsbalken.

Genom en den 22 februari 1952 dagtecknad, till lagutskott hänvisad proposition, nr 75, vilken behandlats av första lagutskottet, har Kungl. Maj:t under åberopande av propositionen bilagda, i statsrådet och lagrådet förda protokoll föreslagit riksdagen att antaga följande vid propositionen fogade förslag till

L a g

om ändrad lydelse av 6 kap. 9 § rättegångsbalken.

Härigenom förordnas, att 6 kap. 9 § rättegångsbalken skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

(Nuvarande lydelse.)

(Föreslagen lydelse.)

6 KAP.

9 §.

Rätten äge — — — — — fonetisk väg.

Stenograf utses — — — — — av rätten.

Stadgandet i — — — — — genom stenografi.

Vad enligt denna paragraf upptagits skall, så snart ske kan, återgivas i vanlig skrift och uppteckningen biläggas handlingarna.

Bestämmelser om återgivande i vanlig skrift av vad som upptagits enligt denna paragraf meddelas av Konungen.

Närmare föreskrifter om upptagande av utsaga enligt denna paragraf meddelas av Konungen.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1952.

Propositionens huvudsakliga innehåll.

Förslaget avser att möjliggöra att vissa fonogram i rättegångsmål ej alltid behöva utskrivs.

Gällande bestämmelser.

Föreskrifter om protokollföring vid domstol finnas i 6 kap. rättegångsbalken samt i kungörelsen den 26 september 1947 med närmare föreskrifter för de allmänna domstolarna om protokollföring, dagböcker och aktbildning m. m. (protokollskungörelsen). Dessa stadganden gälla i första hand för processen vid de allmänna domstolarna men ha, delvis på grund av särskilda stadganden, vidsträcktare tillämpningsområde (se t. ex. vattenlagen 11 kap. 1 §, jorddelningslagen 21 kap. 1 §).

Protokollet skall enligt 6 kap. 2 § rättegångsbalken föras av befattningshavare vid rätten eller lagfaren ledamot av rätten samt undertecknas av honom. Ordföranden äger, då omständigheterna föranleda därtill, själv föra protokollet. Protokollförare skall ha avlagt domared. Protokoll skall (6 kap. 3—5 §§) upptaga uppgifter om bl. a. domstolen, tid och ställe för sammanträdet, parterna, deras ombud och biträden, redogörelse för framställda yrkanden och invändningar m. m. samt för de bevis som förebragts. Enligt 6 kap. 6 § skall i protokoll antecknas utsaga av vittne, sakkunnig, part under sanningsförsäkran eller målsägande, då han höres i anledning av åklagarens talan, allt i den omfattning utsagan kan antagas vara av betydelse i målet, samt vad rätten iakttagit vid syn på stället. Vad i övrigt anföres eller eljest förekommer vid förhandling må ej antecknas i protokollet, med mindre särskilda skäl föranleda därtill. I protokollet må ej upptagas parts utveckling av talan i rättsligt hänseende. (6 kap. 7 §.) Protokollet över förhandling skall innan förhandlingen avslutas erhålla slutlig avfattning. Sedan utsaga, som enligt 6 § skall antecknas i protokollet, upptecknats, skall den uppläsas eller tillfälle på annat sätt lämnas att granska uppteckningen samt den hörde tillfrågas, om han har något att erinra mot innehållet. Erinran, som ej föranleder ändring, skall antecknas. Därefter må uppteckningen ej ändras. (6 kap. 8 §.) Vidare innehåller 6 kap. 9 § följande. Rätten äger förordna, att utsaga av part, målsägande, vittne eller sakkunnig skall — i stället för att antecknas i protokollet — upptagas genom stenografi eller på fonetisk väg (s. k. ljudupptagning). Stadgandet i 8 § om uppläsning och granskning av uppteckning skall äga motsvarande tillämpning beträffande utsaga som upptagits genom stenografi men ej beträffande utsaga som upptagits på fonetisk väg. Vad enligt 9 § upptagits — vare sig det skett genom stenografi eller genom ljudupptagning — skall så snart det kan ske återgivas i vanlig skrift och uppteckningen biläggas handlingarna.

Protokollskungörelsen innehåller vissa närmare föreskrifter rörande protokolleringen. Jämlikt 12 § skall stenogram över utsaga som upptecknats i enlighet med föreskrifterna i 6 kap. 9 § rättegångsbalken, liksom memorialanteckningar, biläggas handlingarna i målet eller ärendet. Rullar, skivor, band, tråd eller annat dylikt som använts för fonografisk upptagning skola bevaras i oförändrat skick till dess dom eller beslut, varigenom målet eller ärendet avgjorts, vunnit laga kraft. Fullföljes talan till högre rätt, skola

de, om den högre rätten finner det erforderligt, översändas dit; sedan målet eller ärendet i överrätten avgjorts genom dom eller beslut som vunnit laga kraft, skola de återsändas till den rätt där upptagningen ägde rum.

1951 års rättegångskommitté.

Med stöd av bemyndigande den 25 maj 1951 tillkallade chefen för justitiedepartementet den 31 i samma månad sakkunniga för verkställande av en översyn av rättegångsbalken med därtill anslutande lagstiftning och administrativa författningar. De sakkunniga, som antagit benämningen *1951 års rättegångskommitté*, skola enligt de erhållna direktiven successivt redovisa resultatet av sitt arbete.

Till statsrådsprotokollet den 25 maj 1951, då Kungl. Maj:ts bemyndigande att tillkalla kommittén utverkades, framhöll departementschefen att vid utredningen frågan om förenklingar i protokollföringen borde övervägas. Bland de uppslag till förenklingar som framförts nämndes sloandet av föreskriften att material som jämlikt 6 kap. 9 § rättegångsbalken upptagits genom stenografi eller på fonetisk väg genast skulle återgivas i vanlig skrift ävensom av föreskriften i protokollskungörelsen att rullar, skivor, band, tråd eller annat dylikt som använts för fonografisk upptagning skulle bevaras i oförändrat skick till dess dom eller beslut, varigenom målet eller ärendet avgjorts, vunnit laga kraft.

Med skrivelse den 10 november 1951 avlämnade kommittén en promemoria angående utskrift och bevarande av fonogram över uppteckning av vittnesmål eller annan utsaga.

I promemorian erinrar kommittén till en början om att enligt gällande rätt ljudupptagningsapparater kunna användas som hjälpmedel vid protokollföringen på två skilda sätt. Enligt den ena metoden dikterar ordföranden eller protokollföraren en sammanfattning av en utsaga till ljudupptagningsapparaten, varefter det upptagna återgives i vanlig skrift i protokollet (eller bilaga till detta, protokollsbilaga). Vid användning av denna metod gäller föreskriften i 6 kap. 8 § andra stycket rättegångsbalken att uppteckningen skall granskas av den hörde. Tillfälle till granskning ges genom åhörande av diktamen. Den andra metoden åter innebär tillämpning av 6 kap. 9 § rättegångsbalken. Förhöret upptages direkt av apparaten, med frågor och svar (direktupptagning). Bestämmelserna om granskning m. m. i 6 kap. 8 § gälla ej. Vad sålunda upptagits skall emellertid, enligt 6 kap. 9 § fjärde stycket, så snart ske kan återgivas i vanlig skrift, och utskriften skall biläggas handlingarna. Den blir där en fristående aktbilaga, ej protokollsbilaga.

Rörande betydelsen av ljudupptagningsmetoden vid protokollföring anför kommittén:

Skyldigheten att uppteckna vissa utsagor försvårar nu i ej ringa mån genomförandet av en fri muntlig förhandling. Alla metoder för upptecknandet, vilka innebära att det upptecknade även skall granskas genom uppläs-

ning eller på annat sätt, tynga och försena förhandlingarna, och muntligheten hindras ofta att komma till sin rätt.

Genom användning av ljudupptagningsapparater kunna dessa olägenheter minskas. Den först nämnda metoden för användning av sådan apparat — diktamen av en kortfattad sammanfattning av utsagan till apparaten — innebär i fråga om många mål, som vanligen förekomma vid domstolarna, en ganska tillfredsställande lösning av protokolleringssvårigheterna. Metoden har den fördelen att en viss precisering av utsagan äger rum i allas närvaro. Ofta kan detta vara önskvärt. Å andra sidan innebär även en sådan diktamen ett avbrott, som gör förhandlingen mindre levande. Den andra metoden, fonografisk direktupptagning, har den väsentliga fördelen att inga upprepningar behöva förekomma. Det bör understrykas att metoden icke bör begagnas urskillningslöst för alla utsagor. För många utsagor lämpar den sig icke och i många fall ter det sig alldeles onödigt med ett sådant fotografiskt återgivande av ett förhör. Metoden befriar heller aldrig rätten helt från omsorger för utsagornas återgivande. Rätten måste nämligen ha för ögonen, att förhöret och upptagningen fortlöper på sådant sätt att ett fonogram, som senare kan uppfattas och återgivas, kommer till stånd. Men i många fall lämpar metoden sig väl och där den användes möjliggör den otvivelaktigt en mera obunden och fri förhandling och innebär den en avsevärd tidsvinst vid förhandlingen. Särskilt vid längre förhör framträda metodens fördelar. Om den allmänt kunde komma till användning i alla de fall då den lämpar sig, skulle detta enligt kommitténs mening innebära en stor vinst för de principer varå den nya rättegångsordningen vilar.

Kommittén framhåller att ljudupptagningsapparater efter hand anskaffats i ett stort antal domstolar men att en starkt återhållande faktor såväl vid anskaffningen som framför allt vid användandet av apparaterna för direktupptagning varit det arbete som efter förhandlingarna erfordrades för det upptagnas återgivande i vanlig skrift. Avlyssnandet och utskriften hade visat sig mycket tidsödande och detta arbete vore ofta påfrestande för skrivpersonalen. Vidare måste protokollföraren ägna mycken tid åt granskningen av utskrifterna. Kommittén återger från vissa rådhusrätter erhållna uppgifter att en timmes direktupptagning genomsnittligt kräver 5—6 $\frac{1}{2}$ timmars efterföljande utskrift och granskningsarbete, varav 3—4 $\frac{1}{2}$ timmar för utskriften. Vid många domstolar har man, enligt kommittén, av nu angivna skäl funnit sig icke kunna använda apparaterna i den utsträckning som varit önskvärd om man kunnat taga hänsyn endast till domstolsförhandlingarna.

Kommittén har för sin del kommit till den uppfattningen att skyldigheten att göra utskrift av fonogram skulle kunna begränsas. Utan väsentlig olägenhet borde utskrifter som regel kunna undvaras i mål som icke fullföljas. Och i fullföljda mål borde det kunna bero på överrätten, om utskrift skulle rekvireras. Om den fråga, som en utsaga gällde, vore under den högre rättens prövning, vore utskrift som regel erforderlig, även om den hörde skulle höras på nytt. Ibland vore emellertid den högre rättens prövning begränsad på sådant sätt att utsagan saknade all betydelse. Och om utskrift gjordes beroende av överrättens begäran, öppnades också möjlighet för en sådan ordning att överrätten ibland i stället för att höra en utskrift uppläsas

avlyssnade upptagningen i fall då de tekniska förutsättningarna härför föreläge. Emellertid syntes det nödvändigt att ge även part eller annan (myndighet eller enskild) möjlighet att på begäran erhålla avskrift. Som exempel har kommittén nämnt att målet efter doms meddelande övertoges av annan advokat, som behövde taga del av utsagorna för bedömande av fullföljdsfrågan. Slutligen borde domstolen givetvis alltid verkställa utskrift, när sådan funnes erforderlig av annan anledning än nu berörts. Som regel erfordrades utskrift icke för målets behandling i samma rätt, men undantagsvis kunde det bli erforderligt, såsom då vid ny huvudförhandling bevis skulle förebringas på nytt och detta icke lämpligen kunde ske genom ett åhörande av den fonografiska upptagningen.

Av nu anförda skäl har kommittén stannat för ett förslag att utskrift av fonografisk direktupptagning behöver ske endast när rätten eller, vid fullföljd av talan, högre rätt finner det erforderligt eller part eller annan begär avskrift.

Därefter upptar kommittén den med utskriftsskyldighetens reglering sammanhängande frågan om bevarande av fonogrammen. Kommittén anför att den nuvarande bestämmelsen om bevarande av fonogram till dess dom i målet vunnit laga kraft medför väsentliga olägenheter. Materialet är i allmänhet en ståltråd, som efter avmagnetisering kan användas många gånger på nytt. Bestämmelsen om förvaring kan medföra att sådan tråd måste ligga obegagnad i flera år. Då tråden är så dyr som 35 å 50 kronor för en timmes upptagning, innebär det avsevärda kostnader för en domstol att ständigt hålla tillräckligt med tråd för upptagning och lagring. Kommittén yttrar, att om man reglerar utskrivningsskyldigheten i enlighet med kommitténs förslag, så måste fonogrammet självfallet vid fullföljd av målet bevaras till dess överrätt avgjort målet genom dom eller beslut som vunnit laga kraft. Under denna tid kunde nämligen överrätten begära utskrift. Även då mål icke fullföljdes från den rätt där upptagningen skett borde emellertid fonogrammet, med hänsyn till intresset för annan än överrätt att erhålla en utskrift, bevaras någon tid efter det dom eller beslut meddelats. Kommittén föreslår en tid av två månader. Som en allmän regel borde emellertid gälla att fonogram icke behövde bevaras, när utskrift skett. Självklart kunde varje domstol som funne anledning därtill bevara upptagningarna längre än föreskrivits.

Kommittén anför att en reglering av skyldigheten att verkställa utskrift och att bevara fonogram i enlighet med kommitténs förslag kunde medföra vissa olägenheter men att fördelarna vore övervägande. Här om yttrar kommittén:

I fråga om mål som icke fullföljts och i vilka icke av annan anledning utskrift särskilt påkallats kommer för framtiden icke att finnas annan anteckning om innehållet av utsaga, som upptecknats fonografiskt, än den uppgift därom som kan finnas i domen. Vid utredning om mened eller annan osann försäkran eller vid prövning av resningsansökan, liksom överhuvud vid framtida forskningar rörande ett mål, kan detta komma att framstå som en olägenhet. Kommittén hyser emellertid den uppfattningen

att denna olägenhet är obetydlig i jämförelse med de ovan berörda vinsterna för rättegångsordningen. Det synes vidare uppenbart, att om dessa dyrbara och betungande utskrifter kunna undvaras utan men för prövningen av de mål för vilka de avsetts, det icke kan vara rimligt att bibehålla dem endast med tanke på det försvinnande ringa antal fall då de i framtiden skulle kunna vara av intresse. Med en rättegångsordning som är grundad på muntlighet är det naturligt att man icke för framtiden kan ha papper på allt som sagts. Redan nu har man det icke i fråga om sådant, som icke skall protokolleras, således i stort sett sakframställning och plädering. Särskilt är att märka att tilltalads berättelse sällan protokolleras. Och redan nu gäller enligt rättegångsbalken i vissa avseenden den principen, att en utsaga som enligt huvudregeln skall protokolleras icke behöver antecknas, om den icke behövs för fullföljdsförfarandet; enligt 6 kap. 6 § andra stycket behöver vid huvudförhandling i hovrätt utsaga icke antecknas, med mindre anteckning därav kan antagas bli av betydelse vid fullföljd till högsta domstolen, och vid huvudförhandling i högsta domstolen är sådan anteckning överhuvud ej nödvändig. Då detta nu tillämpas vid exempelvis ett vittnesmål, finns det för framtiden icke andra anteckningar om detta vittnesmål, till gagn för utredningar om mened, resning eller annat, än vad domskälen kunna innehålla. Intresset av uppteckningar med hänsyn till fullföljdsförfarandet blir icke mindre tillgodosett genom den ifrågasatta reformen.

Enligt kommitténs förslag skola de nya bestämmelserna om utskrift av fonogram införas i 11 § protokollskungörelsen. Dit skulle också från 6 kap. 9 § fjärde stycket rättegångsbalken överflyttas föreskriften att utskrift av stenogram över direktupptagning skall verkställas så snart ske kan. I 6 kap. 9 § rättegångsbalken skulle i stället stadgas att bestämmelser om återgivande i vanlig skrift av vad enligt paragrafen upptagits meddelas av Konungen. I samband härmed föreslås att det nuvarande femte stycket av 6 kap. 9 § utgår. Där stadgas att närmare föreskrifter om upptagande av utsaga enligt paragrafen meddelas av Konungen. Kommittén framhåller att några dylika föreskrifter icke visat sig erforderliga.

Kommittén har även diskuterat frågan huruvida, för det fall att utskrift av fonogram föranledes av beställning av någon som icke är befriad från lösen och stämpel, högre avgift bör uttagas än den för avskrift i allmänhet stadgade, vilken utgör i underrätt tre och i överrätt fyra kronor för ark. Enligt stickprov som kommittén verkställt kunde utskriftskostnaden, beräknad endast som lönekostnad för skrivbiträde, för närvarande antagas hålla sig ungefär vid de angivna beloppen. Skulle högre avgift betingas skulle den alltså närmast ha ett prohibitivt syfte eller motiveras med den ytterligare kostnad som granskningen av utskriften drar. Kommittén har stannat för att icke föreslå någon ändring i fråga om debiteringen.

Yttranden.

Över kommitténs promemoria ha efter remiss yttranden avgivits av samtliga hovrätter, riksåklagarämbetet, föreningarna Sveriges härardshövdingar, Sveriges stadsdomare, Sveriges landsfogdar, Sveriges stadsfiskaler och Sve-

riges landsfiskaler samt Sveriges advokatsamfund. Kommitténs förslag har helt eller i väsentliga delar tillstyrkts i samtliga remissyttranden.

Beträffande det närmare innehållet i dessa får utskottet hänvisa till framställningen i propositionen.

Departementschefen.

Föredragande departementschefen, statsrådet Zetterberg, anförde vid remissen till lagrådet.

»Bland de många frågor, som sammanhånga med den nya rättegångsbalkens system för protokollering och som varit föremål för debatt under de år rättegångsbalken varit i kraft, har spörsmålet om stenografering och ljudupptagning av utsagor vid rättsförhandlingar, framför allt vittnesmål, varit en av de mest omstridda. Diskussionen har bl. a. gällt huruvida den bästa metoden vore om stenografen eller ljudupptagningsapparaten direkt upptog utsagan eller om i stället rättens ordförande eller protokollföraren borde för stenografen eller till apparaten diktera en sammanfattning av utsagan. En omständighet som tillmätts en stor betydelse har härvid varit att vad som upptagits med fonogram icke behöver uppläsas för den hörde eller på annat sätt föreläggas honom för kontroll. Denna kontrollprocedur är nämligen tidsödande och verkar, särskilt om uppteckningarna äro långa, störande för rättsförhandlingarna. För att söka ernå en smidigare och mera ostörd handläggning ha många domstolar anskaffat ljudupptagningsapparater. Användandet av dessa har emellertid väsentligt begränsats genom stadgandet i 6 kap. 9 § rättegångsbalken att fonogram så snart ske kan skall återgivas i vanlig skrift. Enligt de i förevarande ärende föreliggande uppgifterna beräknas en timmes ljudupptagning motsvara en tid för utskrift och kontroll av utskriftens riktighet av mellan fem och sju timmar eller möjligen ännu mera. Ett allmännare användande av ljudupptagningsmetoden skulle därför med nuvarande regler knappast vara möjligt utan väsentliga utökningar av domstolarnas kanslier. Ett annat stadgande som begränsat användningen av fonografisk upptagning är den i administrativ ordning meddelade föreskriften att rullar, tråd eller annat som använts för fonografisk upptagning skola, även om fonogrammet utskrivits, bevaras i oförändrat skick till dess att dom eller beslut, varigenom målet eller ärendet avgjorts, vunnit laga kraft. Enär den magnetiserbara tunna ståltråd, som är det mest använda och troligen också bästa upptagningsmaterialet, är jämförelsevis dyrbar, har den fonografiska upptagningen i många fall måst inskränkas med hänsyn till tillgången på tråd.

Rättegångskommitténs förslag innebär bland annat att regeln om obligatorisk utskrift av fonogram vid direktupptagning utgår och ersättes med en föreskrift att utskrift skall ske endast när rätten eller vid fullföljd av talan högre rätt finner det erforderligt eller part eller annan begär avskrift. Utskriftsarbetet skulle härigenom väsentligt reduceras och domstolarna alltså få möjlighet att använda ljudupptagningsmetoden i större utsträck-

ning än för närvarande. Som framgår av redogörelsen för remissyttrandena har flertalet remissinstanser anslutit sig till promemorians ståndpunkt att det skulle vara fördelaktigt om direktupptagning kunde komma till användning i ett större antal därför lämpade mål än nu är förhållandet.

Då det gäller att taga ståndpunkt till utredningens förslag vill jag till en början framhålla att detta icke torde få uppfattas som en principiell rekommendation av vidlyftig protokollering i rättegångsmål. Diskussionen rörande protokolleringens omfattning har väsentligen rört sig om stadgandet i 6 kap. 6 § rättegångsbalken. Enligt detta lagrum skall i protokoll antecknas utsaga av vittne, sakkunnig, part under sanningsförsäkran eller målsägande, då han höres i anledning av åklagarens talan, i den omfattning utsagan kan antagas vara av betydelse i målet, samt vad rätten vid syn å stället iakttaget. Vid huvudförhandling i hovrätt är dock ej nödvändigt att i protokollet antecknas sådan utsaga eller iakttagelse, med mindre anteckning därav kan antagas bli av betydelse vid fullföljd till högsta domstolen. Ej heller är sådan anteckning nödvändig vid huvudförhandling i högsta domstolen. Ofta möjliggöra dessa stadganden att anteckningarna göras så korta att de lätt kunna vid förhandlingen direkt införas i protokollet och att uppläsningen för kontroll av uppteckningen icke behöver nämnvärt störa förhandlingen. I andra fall kunna utsagor behöva upptecknas i sådan utsträckning att det kan vara lämpligt att begagna hjälpmedlen stenografi eller ljudupptagning. Om därvid metoden med sammanfattande diktamen eller metoden med direktupptagning kommer till användning, synes i mycket vara beroende av ordförandens eller protokollförarens läggning; några ha lättare att snabbt och säkert åstadkomma sammanfattningar och välja därför den metoden, andra avstå därifrån därför att de mena att den upptecknade utsagan därigenom blir så förändrad att risk föreligger att den får annan innebörd än i avgivarens mun. Båda metoderna ha olägenheter, direktupptagningen framför allt genom att en massa onödigt material kommer med och gör uppteckningen svårnjutbar och översköldig i utskrivet skick. För att direktupptagning skall vara tillräddlig krävs en fast processledning från rättsens sida, men även om en sådan utövas, kan resultatet bli otillfredsställande om vittnet eller den som eljest höres har svårt att uttrycka sig. Direktupptagningsmetoden måste därför användas med den största urskillning och försiktighet. Likväl är det ingen tvekan om att den i åtskilliga mål erbjuder stora fördelar. Det synes därför angeläget att det hinder för dess användande undanröjes, som utgöres av den obligatoriska regeln om utskrift av fonogram. Av det sagda framgår att jag ansluter mig till kommitténs uppfattning att denna regel bör jämkas.

Enligt kommitténs förslag har utskrift principiellt gjorts beroende av om part eller annan framställer begäran om avskrift eller om rätten eller, vid fullföljd, den högre rätten finner utskrift erforderlig. I några remissyttrandena har föreslagits att, när fullföljd sker — åtminstone vid fullföljd från underrätt till hovrätt — utskrift skall verkställas utan rekvisition från den högre rätten, varvid emellertid i ett par yttranden förutsatts att viss diskre-

tionär prövningsrätt skulle föreligga så att utskrift ej skulle behöva ske om det funnes uppenbart att utskrift ej erfordrades. Man har menat att man genom att utforma utskriftsregeln på detta sätt skulle kunna undvika dröjsmål men ändå begränsa utskrifterna till de fall då även enligt kommittéförslaget utskrift skulle komma att ske.

För detta spörsmål synes det vara av avgörande betydelse om man har anledning att befara att fullföljda måls handläggning i hovrätt skulle fördröjas vid en lösning enligt kommittéförslaget. Föreläge anledning därtill skulle det vara ett starkt skäl mot att gå på den linjen. Emellertid torde så knappast vara förhållandet. Bedömningen i hovrätt huruvida utskrift skall infordras kommer att ske redan under den första förberedande handläggningen av målet och vad beträffar de mest brådskande fallen, nämligen mål, vari någon är häktad, och vissa andra mål rörande processuella tvångsmedel, lär man kunna utgå från att den rätt, där upptagningen gjorts, kommer att med tillämpning av den föreslagna regeln finna det erforderligt att verkställa utskrift så snart fullföljd skett. I många fall kommer givetvis utskrift att ske omedelbart utan avvaktande av fullföljd. En särskild anledning att låta utskrift bli vid fullföljd väsentligen beroende av rekvisition från den högre rätten utgöres av det förhållandet att denna har möjlighet att få del av upptagningen även utan utskrift, nämligen genom uppspelning av fonogrammet. Lagstiftningen lägger enligt min mening icke hinder för en sådan tillämpning. Det är att antaga att de tekniska förutsättningarna därför, vilka redan nu föreligga i betydande omfattning, inom en tämligen snar framtid skola bli ännu bättre. Jag anser mig alltså böra ansluta mig till kommitténs förslag i denna del.

I fråga om bevarande av material, varå fonogram upptagits, har kommittén föreslagit den huvudregeln, att fonogram skall bevaras till dess två månader förflutit från det målet eller ärendet avgjorts. Fullföljes talan, skall fonogrammet bevaras tills laga kraft ägande dom eller beslut föreligger. Har utskrift skett, må fonogrammet förstöras. Denna lösning har i allmänhet godtagits i remissyttrandena och torde i huvudsak innefatta en lämplig avvägning. Tveksamt kan dock vara om man bör medgiva att fonogram förstöras så snart utskrift skett. Betänkligheter ha i denna del anförts i vissa yttranden. Emellertid må erinras att det ju icke är fråga om någon skyldighet för domstolen att utplåna fonogrammet; kan detta i något undantagsfall antagas få intresse i framtiden, bör det också bevaras. Slutgiltig ståndpunkt till det föreliggande spörsmålet torde icke behöva tagas i detta sammanhang.

Kommittén har föreslagit att bestämmelserna om utskrift av fonogram (och stenogram) skola utgå ur 6 kap. 9 § rättegångsbalken och att de nya bestämmelserna om utskrift — liksom bestämmelserna om bevarande av fonogram — skola meddelas i administrativ ordning. Riksåklagarämbetet har ifrågasatt om icke bestämmelser i båda hänseendena borde givas i lagform. Bestämmelserna i fråga synas mig emellertid vara av sådan karaktär att de naturligen böra meddelas i administrativ ordning. I vad de gälla be-

varande av fonogram äro de ju redan nu av administrativ karaktär. I 6 kap. 9 § rättegångsbalken torde därför, såvitt nu är i fråga, böra allenast upptagas ett stadgande av innehåll att bestämmelser om återgivande i vanlig skrift av vad som enligt paragrafen upptagits meddelas av Konungen. Emellertid äro stadgandena om utskrift av fonogram och om bevarande därav utan tvekan mycket betydelsefulla, och enär de dessutom ha ett nära samband med varandra har jag ansett mig böra så pass utförligt som skett uppehålla mig vid frågan hur de böra utformas, därest riksdagen bifaller förslaget om ändring i 6 kap. 9 § rättegångsbalken.

Någon anledning att i förevarande sammanhang ingå på frågan om en ändring av avgifterna för utskrift av fonogram finner jag ej föreligga. Ej heller upptar jag de i vissa yttranden berörda spörsmålen om en längre gående ändring av protokollersreglerna.

I enlighet med det anförda har inom justitiedepartementet upprättats förslag till lag om ändrad lydelse av 6 kap. 9 § rättegångsbalken.»

Lagrådet.

Lagrådet har lämnat förslaget utan erinran.

Utskottet.

Utskottet har icke funnit anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts förslag och får alltså hemställa,

att förevarande proposition, nr 75, måtte av riksdagen bifallas.

Stockholm den 20 mars 1952.

På första lagutskottets vägnar:

OLOV RYLANDER.

Vid detta ärendes behandling ha närvarit

från första kammaren: herrar Ahlkvist, Lodenius, Herbert Hermanson, Göransson och fru Wallentheim;

från andra kammaren: herrar Rylander, Hedlund i Östersund, Lindberg*, Landgren, Håstad, Svensson i Stenkyrka och fru Johansson i Skövde.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.